

visual contact is very important in the communication. The business, social and intimate views distinguished. This aspect determines the localization of the focus on collocutor. The visual contact shows the different communicative meaning. The visual contact allows illustrate the different semantic and pragmatic expressions. Among them are the readings for communications, suppression of liberty, impact on somebody, desire to contact, the dissemination of the information- Very often this non-verbal things show the proximity of the persons. Visual contact demonstrates the status relationship too. The visual contact has different positive and negative meanings. It depends on the situation of the communication. The names of the scientist involved in this research are given in this article.

Key words: communication, non-verbal communication, means of the non-verbal communication, visual contact, types of the visual contact.

УДК 811.161.2'373+821.161.2-1.08

Ніна Данилюк

СЛОВНИК МОВИ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА НОВЕ ВИДАННЯ ЇЇ ТВОРІВ

У статті йдеться про укладання словника мови Лесі Українки та нове повне видання її творів. Здійснено стислий огляд видань творів письменниці та словників, підготовлених на їхній базі у ХХ–ХХІ ст. Звернуто увагу на назрілу потребу підготовки нового академічного видання й використання в ньому текстів прижиттєвих творів, не препарованих радянською цензурою, а також архівних матеріалів. Розглянуто стан і перспективи укладання словника поезії Лесі Українки на комп'ютерній основі в контексті української авторської лексикографії ХХ ст. Описано специфіку реєстрових слів і структуру словникової статті в «Словнику мови Лесі Українки (на матеріалі збірки «На крилах пісень»)» (частина 1 – загальні назви з початковими літерами А–М) (Луцьк, 2012), підготовленому працівниками лабораторії комп'ютерної лінгвістики інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка й викладачами інституту філології та журналістики Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Ключові слова: авторська лексикографія, словник Лесі Українки, словник мови Лесі Українки, повне видання творів, структура словникової статті, реєстрове слово.

Постановка наукової проблеми та її значення. Мовотворчість Лесі Українки була в полі зору низки вчених ХХ–ХХІ ст., зокрема

таких, як П. П. Плющ, П. Д. Тимошенко, Л. П. Кулинська, Л. І. Міщенко, В. М. Русанівський, С. Я. Єрмоленко, Л. І. Мацько, Л. О. Пустовіт, Л. П. Рожило, Л. В. Бублейник, Л. П. Павленко, М. В. Мірченко, С. К. Богдан, А. В. Мединська, Н. О. Мех та ін. Вони звертали увагу на роль письменниці в розвитку художнього й епістолярного стилів української мови, специфіку її виразових одиниць на рівні лексики, синтаксису, словотворення. Про необхідність підготовки нового повного видання творів письменниці писали М. Г. Жулинський, Л. П. Мірошніченко, М. М. Сулима, Л. І. Скупейко, Н. Г. Сташенко та ін. Проект підготовки електронного словника Лесі Українки, до якого входять усі тексти з варіантами, бібліографія, фото- й архівні документи тощо, реалізував М. Жарких (див.: [8]), а комп'ютерні програми опрацювання текстів для словника мови письменниці розробили Л. О. Алексієнко й Н. П. Дарчук (див.: [1]). Структуру словникової статті в словнику мови поетеси та специфіку реєстрових слів ми розглядали в кількох статтях (див.: [3; 4]).

Аналіз досліджень цієї проблеми. У вивченні творчості Лесі Українки і виданні її творів виділяють чотири етапи: 1-й етап (прижиттєвий) – 1893–1913 рр., коли вийшли збірки поезій «На крилах пісень» (Львів, 1893, 2-ге вид. – К., 1904), «Думи і мрії» (Львів, 1899), «Відгуки» (Чернівці, 1902), твори, т. 1 (К., 1911); 2-й етап – 1920–1930 рр.: твори у 7-ти т. / ред. К. В. Квітка (К., 1923–1924); твори у 12-ти т. / ред. Б. В. Якубський (К., 1927–1930 – не завершено); 3-й етап – 1950–1991 рр.: твори у 5-ти т. (К., 1951–1956), у 10-ти т. (К., 1963–1965) та у 12-ти т. (К., 1975–1979); перевидання окремих творів Лесі Українки, неопублікованих творів (драма «Бояриня» та ін.); 4-й етап – 1991 р. – до сьогодні: репринтні видання збірки «На крилах пісень» (К., 1997, Луцьк, 2011), «Народні мелодії з голосу Лесі Українки...» (К., 1917; Луцьк, 2006), «Колодяженські пісні...» (факсиміле рукопису – Луцьк, 2006); «Книги пісень Генріха Гейне» (пер. Лесі Українки і Максима Славинського) (Луцьк, 2011); електронне видання творів Лесі Українки та Енциклопедії життя і творчості Лесі Українки (2006 – донині) (див.: [2]).

Як відомо, укладання словників мови письменників – новий напрям слов'янської лексикографії, сформований у 60–70-ті рр. ХХ ст. В Україні у цей час було видано такі праці: «Шевченківський словник» у 2-х т. (К., 1976); «Словник мови художніх творів Івана Франка» (Львів, 1976), «Словник мови творів Г. Квітки-Основ'яненка» (Х., 1978) та ін. Серед лексикографічних здобутків важливе місце займа-

ють видання, здійснені на основі творів Лесі Українки та Івана Франка, зокрема «Словопоказчик драматичних творів Лесі Українки» / укл. М. Ф. Бойко (К., 1961); «Лексика поетичних творів Івана Франка» (Львів, 1990), «Частотний словник роману Івана Франка «Перехресні стежки» (Львів, 2006), «Словник мови поетичної збірки Івана Франка «Зів'яле листя» (Львів, 2010). У 80-ті рр. ХХ ст. у Луцькому державному педагогічному інституті імені Лесі Українки з ініціативи Л. П. Рожило, Г. М. Рацинської, В. І. Голоюха, Л. П. Павленко та інших викладачів кафедри української мови розпочато роботу над словником мови Лесі Українки на основі творів у 12-ти т. (1975–1979). Укладено паперову картотеку лексики поетичних текстів, однак її опрацювання не завершено. Дискусійним виявилось питання про доцільність використання 12-томного видання, котре, як відомо, містить багато препарованих або вилучених текстів, а тому не може слугувати надійною основою для словника. З'явилася думка про те, що варто чекати нового академічного зібрання.

Нагадаємо, що в подібній ситуації перебували свого часу й укладачі словника мови Івана Франка. Нам імпонує позиція, висловлена під час дискусії про мовне оформлення Франкових творів у 50-ти томах: «Час уже нашим мовознавцям не чекати, поки спеціально для них видадуть п'ятдесятитомний корпус праць Франка, перетворених на історико-літературні мовні пам'ятки, а взятися до вивчення мовної еволюції письменника на основі автографів та першодруків» (цит. за: [9, с. 9]). Отож, джерельною базою сучасних словників можуть слугувати й репринтні відтворення прижиттєвих видань письменників, скажімо, збірки «З вершин і низин» Івана Франка (Львів, 2004), «На крилах пісень» Лесі Українки (Київ, 1994; Луцьк, 2011) та ін. Автори нового словника мови Лесі Українки пішли зазначеним шляхом, запланувавши укласти лексикографічну працю на базі прижиттєвих збірок письменниці «На крилах пісень» (1893), «Думи і мрії» (1899), «Відгуки» (1902) (див.: [3]).

Зауважимо, що в рамках комп'ютерної лексикографії вже з'явилася «Конкорданція поетичних творів Тараса Шевченка» в 4-х томах (Едмонтон; Торонто, 2001) [4], укладена на основі 12-томного видання творів письменника (К., 1989–1990). До її реєстру ввійшла 18 401 лексична одиниця поетичного корпусу в усіх 83 731 випадках її уживання в межах 22 241 рядка поезії. Тут подано вичерпний ілюстративний матеріал до кожного реєстрового слова – всі випадки його вживання із докладною паспортизацією. Конкордація містить лекси-

кон українських творів, основний корпус яких налічує 220 віршів, лексикони одиниць латинським алфавітом, творів російською мовою, прозових текстів в поемі «Гайдамаки» з урахуванням українських варіантів.

Серед письменницьких лексикографічних праць, створених із використанням комп'ютерних програм, назвемо ще «Он лайн-конкорданс роману Івана Франка «Перехресні стежки» (2006), укладений авторами вже названого частотного словника роману [6], а також «Словник Лесі Українки», підготовлений Миколою Жарких у 2009 р. [8] у рамках великої програми дослідження життя і творчості письменниці. Останній містить 127 118 слів, узятих із 12-томного зібрання творів. Орієнтування на це радянське видання – вада словника (хоч тут і звернуто увагу на варіанти у різних публікаціях). Недоліком вважаємо також відсутність ілюстративного матеріалу – контекстів, які б показували особливості вживання слів.

Актуальність нашого дослідження зумовлює потреба вироблення й уточнення принципів укладання електронного словника мови поетичних, прозових, драматичних, публіцистичних та епістолярних текстів Лесі Українки, адаптування існуючих програм автоматизованого аналізу до творів письменниці кінця ХІХ – початку ХХ ст. **Об'єкт** розгляду – словники мови Лесі Українки й повне видання її творів, а **предмет** – специфіка словника мови прижиттєвих поетичних збірок Лесі Українки у зв'язку з новим сучасним виданням її творів. За **мету** поставлено визначення параметрів словника мови поезії і структури словникової статті. Для її здійснення виконано такі **завдання**: розглянуто принципи укладання словника мови письменниці, окреслено структуру словникової статті та особливості виокремлення заголовних одиниць. **Новизна** нашої роботи полягає в тому, що вперше докладно розглянуто специфіку опублікованого словника мови Лесі Українки в контексті авторських лексикографічних праць, вказано на необхідність підготовки нового академічного видання й використання в ньому текстів прижиттєвих творів, не препарованих радянською цензурою, а також архівних матеріалів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. На думку Н. П. Дарчук і Л. А. Алексієнко, словник мови Лесі Українки, так само, як й інші авторські лексикографічні праці, має ґрунтуватися на електронній базі даних, що включає: а) текстовий масив, до якого повинні увійти твори з нового

академічного видання Лесі Українки, що відповідають рукописним варіантам, або прижиттєві публікації, максимально наближені до авторського оригіналу; б) алфавітно-частотний словник поетичного мовлення; в) словник-конкорданс, який подає лексико-семантичну та стилістичну характеристики реєстрового слова; г) словники синонімів, антонімів, омонімів, паронімів; г) словники тропів (епітетів, метафор, метонімії, синекдох, порівнянь тощо); д) інтегрований словник, який міститиме граматичну, лексико-семантичну, синтаксичну та статистичну інформацію (див.: [1]).

Вивчивши досвід укладання авторських словників наших попередників, ми сформулювали такі принципи: 1) джерельною базою (за відсутності нового академічного зібрання творів Лесі Українки) мають стати прижиттєві видання; 2) потрібно подавати всі слова та їхні варіанти, написані кириличною, латинською та іншими графіками; 3) треба вмістити загальні та власні назви; 4) необхідно навести всі фонетичні та граматичні варіанти заголовних слів; 5) варто максимально зберегти діалектні форми; 6) використовуючи програми комп'ютерного опрацювання, маємо орієнтуватися на сучасний правопис, але відтворити деякі важливі для творчої манери письменниці форми; 6) потрібно підготувати корпус текстів Лесі Українки, який увійде до лінгвістичного корпусу, розміщеного на порталі <http://www.mova.info/corpus>; 7) треба укласти словники в текстовому й електронному форматах; 8) вважати словник слововживання етапом створення повного тлумачного словника мови письменниці.

Матеріалом для першої частини словника мови Лесі Українки стала перша прижиттєва збірка «На крилах пісень» (Львів, 1893), редактором якої був Іван Франко. Оскільки знайти це видання сучасним дослідникам складно, у додатку подано репринт цієї книжки (див.: [7, с. 124–236]). У словнику, укладеному Н. П. Дарчук, Н. Г. Чейлитко, В. М. Сорокіним (Київський національний університет імені Тараса Шевченка) та Н. О. Данилюк, Н. В. Іовхімчук (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки), усі реєстрові слова вміщено за алфавітом у початкових формах. До першої частини праці увійшли тільки загальні іменники з початковими літерами А–М, писані кириличною графікою. У другій частині, що знаходиться у видавництві, наведено загальні іменники з початковими літерами Н–Я і власні назви. В інших частинах подамо прикметники, дієслова, прислівники, а також одиниці, зафіксовані латиницею. Поки що пред-

ставлено лише іменники, оскільки вони найпоказовіші для ідіолекту письменниці й можуть виступати ключовими словами індивідуально-мовної картини світу. До повного словника мови названої збірки (так само – й до інших лексикографічних видань) увійдуть усі повнозначні та службові слова.

Зауважимо, що недоліком комп'ютерного опрацювання текстів є те, що в лексикографічній праці як окремі реєстрові одиниці подано: 1) лексеми зі здрібнілими і пестливими значеннями (напр., *вікно, віконце, віконечко*); 2) суплетивні форми іменників (як-от: *дитина, діти*); 3) лексичні омоніми, які позначено цифрами угорі з правого боку слова (напр., *коса¹, коса²*); 4) графічні та фонетичні варіанти (прим., *імення, ймення*). В остаточному варіанті словника укладачам потрібно зводити їх до однієї статті (за винятком омонімів). Поки що ми подаємо інформацію про їхню належність до вихідних форм у примітках.

Структура словникової статті така. Кожна стаття містить реєстрове слово, після якого курсивом вказано частину мови (це потрібно для укладання словника, в якому можуть бути представлені слова, що належать до різних частин мови), коротку граматичну характеристику (рід, за необхідності – число). Далі латиницею позначено абсолютну частоту (*xabs*), середню частоту (*xsered*), середньоквадратичне відхилення значень абсолютної частоти (*sigma*), коефіцієнт варіації (*V*), кількість різних творів, до яких увійшло слово (*R*). Потім уміщено ілюстрації – мікроконтексти (поетичний рядок, кілька рядків або строфа, що становлять змістове ціле; назва твору), у дужках подано назву поезії.

Словникові статті із заголовними одиницями *барвінок* і *барвіночок* виглядають так:

БАРВІНОК – *ім. ч. р. xabs: 1 xsered: 0,077 sigma: 0,266 v: 3,464 R: 1* *Старша дружка по барвінок Додому піде, Бо кращого барвіночку Немає нігде* («Русалка»); **БАРВІНОЧОК** *ім. ч. р. (зм. від БАРВІНОК) xabs: 7 xsered: 0,538 sigma: 1,278 v: 2,373 R: 1* *І гіллячко, і віночок Вже вити пора, А іще ж то барвіночку Для вінка нема !* («Русалка») // *Пішла з жалем дівчинонька Та у свій садок, Щоб нарвати барвіночку Іншій на вінок... «Барвіночку мій хрещатий, Зелений, дрібний, Ой я ж тебе викохала Хороший, рясний!»* («Русалка») // *«Здався тепер, барвіночку, Не мені, другій, – Бодай би зсох, бодай зів'яв, Барвіночку мій!»*

(«Русалка») // *Тож нарвала барвіночку, Віночок звила, Походила по садочку, Над річку пішла* («Русалка») (див.: [7, с. 15]).

Матеріали першої частини словника мови Лесі Українки були представлені на міжнародній науковій конференції «Українська і слов'янська тлумачна та перекладна лексикографія. Леонідові Сидоровичу Паламарчукові» (Київ, Інститут української мови НАН України, грудень 2011 р.) й отримали схвалення учасників. Найближчою перспективою роботи є видання другої частини словника, до якого увійшли загальні назви-іменники із початковими літерами Н–Я, а також власні назви. У повному словнику мови названої збірки, як уже сказано, мають бути всі повнозначні та службові слова, написані кирилицею і латиницею, із докладним тлумаченням усіх одиниць та виокремленням авторських новотворів. Далі плануємо підготувати повний тлумачний словник мови поезії Лесі Українки (на матеріалі всіх трьох збірок «На крилах пісень» «Думи і мрії», «Відгуки»), потім – словник мови прозових і драматичних творів, словник мови публіцистичних текстів і словник мови епістолярію. У загальному підсумку в результаті поетапної роботи матимемо повний словник мови творів Лесі Українки.

Крім того, уже розпочато роботу над текстами перекладів Лесі Українки. Підготовлено проект, за яким передбачено укладання збірника перекладів творів Лесі Українки європейськими мовами (виконавці – викладачі Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки А. Б. Павлюк, О. О. Рогач, Г. Ф. Новак, О. В. Мазяр, О. П. Гуз, Н. О. Данилюк та ін., а також збірник перекладів, здійснених Лесею Українкою (Луцьк, 2014–2019). На основі текстів перекладів теж буде підготовлено окремий словник.

Висновки і перспективи дослідження. Отже, усі названі лексикографічні праці потрібно робити на основі прижиттєвих публікацій творів Лесі Українки, а згодом – на базі нового повного академічного видання творів письменниці із залученням університетських викладачів, а також науковців Інституту української мови НАН України, Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України, Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України, працівників музеїв Лесі Українки в містах Києві, Луцьку, Новограді-Волинському, Ялті, селі Колодяжному, спеціалістів з архівів, закордонних учених та ін. Переконані, що тільки спільним зусиллями можна виконати таку титанічну працю, як словник мови Лесі Українки й

нове академічне видання її творів, що має нараховувати 16 томів. Перспективи дослідження вбачаємо в глибокій науковій оцінці запропонованих видань на кожному етапі їх виходу та корекції планів з огляду на конкретні умови й результати роботи.

Література

1. Алексієнко Л. А. Принципи створення параметризованої бази даних за поетичними текстами Лесі Українки / Л. А. Алексієнко, Н. П. Дарчук // *Леся Українка і сучасність (до 130-річчя від дня народження Лесі Українки)* : зб. наук. пр. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2003. – С. 344–352.
2. Біографія Лесі Українки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.l-ukrainka.name/uk/Biography.html>
3. Данилюк Н. О. Словник мови поезії Лесі Українки на комп'ютерній основі / Н. О. Данилюк // *Філологічні студії* : наук. часоп. – 2004. – № 4. – С. 85–89.
4. Данилюк Н. О. Словник мови Лесі Українки (на матеріалі збірки «На крилах пісень») / Н. О. Данилюк // *Українська і слов'янська тлумачна та перекладна лексикографія. Леонідові Сидоровичу Паламарчукові* : зб. наук. пр. – К. : КММ, 2012. – С. 97–104.
5. Конкордація поетичних творів Тараса Шевченка = A Concordance of the Poetic Works of Taras Shevchenko / [ред. й упоряд. О. Ільницький, Ю. Гавриш]. В 4 т. Т. 1. – Едмонтон ; Торонто : [б. в.], 2001. – 773 с.
6. Он-лайн-конкорданс роману Івана Франка «Перехресні стежки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ktf.franko.lviv.ua/~andrij/science/Franko/concordance.html>
7. Словник мови Лесі Українки (на матеріалі збірки «На крилах пісень»). Ч. 1 (А–М) / уклад. : Н. О. Данилюк, Н. В. Іовхімчук, Н. П. Дарчук [та ін.] ; упоряд. Н. О. Данилюк. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. – 236 с.
8. Словник Лесі Українки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.myslenedrevo.com.ua/studies/lesja/bio/slovn.html>
9. Терлак З. Словник мови поетичної збірки Івана Франка «Зів'яле листя» = Glossary of Ivan Franko's Collection of Poetry «Faded Leaves» / Зеновій Терлак. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2010 – 394 с.

References

1. Aleksiienko L. A. Pryntsypy stvorennia parametryzovanoi bazy danykh za poetychnymy tekstamy Lesi Ukrainky / L. A. Aleksiienko, N. P. Darchuk // *Lesia Ukrainka i suchasnist (do 130-richchia vid dnia narodzhennia Lesi Ukrainky)* : zb. nauk. prats. – Lutsk : Volyn. obl. druk., 2003. – S. 344–352.
2. Biohrafiiia Lesi Ukrainky [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.l-ukrainka.name/uk/Biography.html>
3. Danyliuk N. O. Slovnyk movy poezii Lesi Ukrainky na kompiuternii osnovi / N. O. Danyliuk // *Filolohichni studii* : nauk. chasopys. – 2004. – № 4. – S. 85–89.
4. Danyliuk N. O. Slovnyk movy Lesi Ukrainky (na materiali zbirkyy «Na krylakh pisen») / N. O. Danyliuk // *Ukrainska i slovianska tлумачна та перекладна*

- leksykohrafiia. Leonidovi Sydorovychu Palamarchukovi : zb. nauk. prats. – K. : KMM, 2012. – S. 97–104.
5. Konkordantsiia poetychnykh tvoriv Tarasa Shevchenka = A Concordance of the Poetic Works of Taras Shevchenko / [red. i uporiad. O. Ilnytskyi, Yu. Havrysh]. V 4 t. T. 1. – Edmonton ; Toronto, 2001. – 773 s.
 6. On lain-konkordans romanu Ivana Franka «Perekhresni stezhky» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.ktf.franko.lviv.ua/~andrij/science/Franko/concordance.html>
 7. Slovnik movy Lesi Ukrainky (na materialy zbirky «Na krylakh pisen»). Ch. 1 (A–M) / uklad. : N. O. Danyliuk, N. V. Iovkhimchuk, N. P. Darchuk [ta in.] ; uporiad. N. O. Danyliuk. – Lutsk : Volyn. nac. un-t im. Lesi Ukrayinky, 2012. – 236 s.
 8. Slovnik Lesi Ukrainky [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://www.myslenedrevo.com.ua/studies/lesja/bio/slovn.html>
 9. Terlak Z. Slovnyk movy poetychnoii zbirky Ivana Franka «Ziviale lystia» = Glossary of Ivan Franko's Collection of Poetry «Faded Leaves» / Zenovii Terlak. – Lviv : LNU im. I. Franka, 2010. – 394 s.

Данилюк Нина. Словарь языка Леси Украинки и новое издание ее произведений. В статье речь идет о составлении словаря языка Леси Украинки и новое полное издание ее произведений. Сделан краткий обзор изданий произведений писательницы и словарей, подготовленных на их базе в XX–XXI вв. Обращено внимание на назревшую потребность подготовки нового академического издания и использования в нем текстов прижизненных произведений, не препарированных советской цензурой, а также архивных материалов. Рассмотрены состояние и перспективы составления словаря поэзии Леси Украинки на компьютерной основе в контексте украинской авторской лексикографии XX в. Описана специфика реестровых слов и структура словарной статьи в издании «Словник мови Лесі Українки (на матеріалі збірки «На крилах пісень»)» (часть 1 – общие названия с начальными буквами А–М) (Луцк, 2012), подготовленном работниками лаборатории компьютерной лингвистики института филологии Киевского национального университета имени Тараса Шевченко и преподавателями института филологии и журналистики Восточноевропейского национального университета имени Леси Украинки.

Ключевые слова: авторская лексикография, словарь Леси Украинки, словарь языка Леси Украинки, полное издание произведений, структура словарной статьи, реестровое слово.

Danylyuk Nina. Lesya Ukrainka's Language Dictionary and New Edition of Her Works. The article is about Lesya Ukrainka's language dictionary and a new complete edition of her works. The short review of the works of the author and the dictionaries that were created on their basis in the XX–XXI centuries is covered in the article. The attention has been paid to the need of a new complete addition to be created using the original texts that were not changed by the Soviet censorship, as well as the archive materials. The conditions and perspectives of Lesya Ukrainka's dictionary and its creation based on the computer data basis using the authors'

lexicography context of the 21st century are analyzed. The specifics of the registry words and structure of a dictionary entry are described in the edition “Slovnyk movy Lesi Ukrainky (na materialy zbirky “Na Krylakh Pisen”) (chastyna – 1 – A–M) (Lutsk, 2012), which has been done by the specialists of the computational linguistics laboratory of the Kyiv Taras Shevchenko National University and lecturers of the Institute of Philology and Journalism at the Lesya Ukrainka Eastern European University.

Key words: author’s lexicography, Lesya Ukrainka’s dictionary, Lesya Ukrainka’s language dictionary, complete works edition, structure of a dictionary entry, register word.

УДК 811.161.1’116.3

Алла Зернецкая

ПОЛИАСПЕКТНОЕ ОПИСАНИЕ РУССКОГО СЛОВА КАК ЧАСТИ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНЦИИ

Изменение научной парадигмы, технический прогресс и новые потребности общества требуют пересмотра организации представления уже исследованных аспектов языка и заполнения лакун во вновь выстроенной системе. Платформой для таких новых построений является коммуникативно-функциональный подход. В состав коммуникативно-функциональных элементов лингвистической компетенции коммуниканта можно отнести: (1) законченные, самостоятельные в семантическом плане языковые единицы (слово, устойчивое сочетание слов или схема устойчивого сочетание слов, именное словосочетание, обязательное управление, предложение, текст); (2) способы и условия их образования и трансформаций (модели единиц и формы составляющих при сочетании); (3) прагматические условия их употребления; (4) семиологические условия их сочетания. Основной проблемой описания языковых знаков как части лингвистической компетенции является их полное полиаспектное представление в коммуникативно-функциональной парадигме как для развития фундаментальных исследований, так и для прикладных целей. В данной статье мы кратко очертим элементы двух парадигматических аспектов представления русского слова (семантический и формальный), не затрагивая, в силу возможностей статьи, третий, синтагматический, – валентность.

Ключевые слова: коммуникативно-функциональный подход, лингвистическая компетенция, русский язык, слово, семантема, граммема, синтаксема, морфема.